

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 89. Koliko staro drevje se da še precepiti, in ali se dobe cepiči pri kmetijski družbi v Ljubljani? (Fr. P. v Č. Vrhu.)

Odgovor: Sadno drevje se da precepiti, če je uže 20 ali več let staro. To je zavisno od tega, če je drevo še rastno ali mladikavo. Drevesa, ki naredo še vsako leto lepe in dolge poganjke, še vedno lahko z uspehom precepate, in to tem bolj, ker se tako drevo mora močno porezati, to ga pa pomladi. Čepičev doboste na vrtu kmetijske družbe zastoj. Ker pa vrtnarsko osobje ima toliko posla, da se ne more s pošiljanjem cepičev ukvarjati, zato pa morete osebno priti po nje, ali pa si jih po kakem znanci v Ljubljani naročiti.

Vprašanje 90. Zasadil bodem pašnik s sadnim drevjem. Prosim pouka, ali naj ob saditvi kaj gnojim ali ne? (Fr. P. v Č. v.)

Odgovor: Ako sta svet in prst primerna za sadno drevje, bode gotovo dobro raslo brez gnoja, v nasprotnem slučaju pa gnoj ne bo veliko ali pa nič pomagal. Gnojiti je še pozneje čas sadnemu drevju. Navadno je pa svet po pašnikih zelo spočit, ker nikdar ni raslo kako drevo, zato pa tam drevje navadno prav dobro uspeva.

Vprašanje 91. Imam veliko hosto, ki je vsa izmerjena in razdeljena na parcele. Ker pa mejnikov nimamo postavljenih in tudi še ne vemo za svoje meje, zato prosim pouka, kako naj to zvršimo, da nas ne bode preveč stalo? (J. Š. v S. pri Raki.)

Odgovor: Ako imate svojo hosto šele samo na papirji (na mapi) razdeljeno, odkazati Vam more mejnike le merec (geometer). Mejnike je najbolje narediti iz kamenja, ki naj se kolikor mogoče globoko v zemljo vložo. Nikakor pa ni treba, da bi bili mejniki lepo iz kamenja rezani. Po hostah delajo meje tudi s presekami in jarki, a zaradi preprirov je najboljšo postaviti kamenene mejnike.

Vprašanje 92. Imam panje s premičnimi satniki, a nimam klešč za napravo satnikov. Kje jih lahko dobim? (J. T. v M.)

Odgovor: Ne razumemo Vas, kakšne klešče hočete imeti za napravo satnikov, menda želite le klešč, s katerimi se satniki iz panja snemljejo. Take klešče Vam preskrbi gospod M. Ambrožič v Mojstrani pri Dovjem.

Vprašanje 93. Prosim razjasnila, kje se dobi tisti prah, ki se rabi namesto navadnega gnoja za gnojenje fižolu, krompirju, trtam itd. Kje se dobi ta prah po najnižji ceni, ali je za vsako gnojenje itd.? Prosim zato pouka, da ne pridem jaz in tudi kateri drug kmet v škodo. (J. P. v D. pri Trstu.)

Odgovor: Vi menda menite umetna gnojila, kakor na pr. razne vrste koščenih mok, gvano, solitar itd. Umetna gnojila prav za prav nikakor ne nadomeščajo hlevskega gnoja, pač pa podpirajo njega učinek prav izdatno. Umetna gnojila delujejo, v zemlji enostransko, ona hlevski gnoj takorekoč popolnujejo. Naše mnenje je to le: Kmetovalec naj takrat rabi umetnih gnojil, kadar je

svoje zemljišče z dobrim obdelovanjem in gnojenjem v tak stan spravil, da se samo s tem večih in boljših pridelkov ne more več nadejati; z umetnimi gnojili lahko potem še več pridelja. Koliko pa imamo med Slovenci takih kmetovalcev? Zelo malo, skoraj nič ne, in zato te reči le malo kedaj omenjamo. Ne tajimo pa, da uže sedaj marsikedo umetna gnojila lahko s pridom rabi, in zato bodemo o priliki kaj več o tem pisali.

Vprašanje 94. Kake vrste biki bi bili za nas najbolj pripravi, ker se pase pri nas živina po grdih in strmih pašnikih. Do mleka nam ni mnogo, ker ga ne moremo prodati. Želeli bi si živine, katera bi se dobro redila, ki naj bi bila težka ter paše vajena. Ali bi mogli dobiti v našo občino dva taka bika, kakeršne priporočate in sicer po Vaši družbi. Cena bi ne smela biti previsoka, ker bi pri plačevanju občani preveč godrnjali, ker oni le menijo, da je vse to moja sitnost, in ne verjamejo v novi zakon. (J. T. župan v Č. v.)

Odgovor: Za Vaše kraje je odločno najboljša goved siva štajarska, to je pleme, katero imenujemo muricedolsko. Priti pa morajo biki iz krajev, koder se živina vzreja po pašnikih, ker živina, v hlevih vzrejena, bode v Vaših krajih medlela. Iz tega vzroka so za Vas posebno primerni biki, katere daje naša družba, ker so nakupljeni po štajarskih planinah. Oddaja bikov potom dražbe bode drugi mesec razpisana, a najprvo pridejo na vrsto cikasti biki za Gorenjsko. Da Vam do mleka nič ni, to nikakor ni prav. Ako bi naredili sirarske zadruge, kakeršne imajo Bohinjci, neslo bi Vam mleko čistega najmanj toliko, kolikor dajete za davke. Ako Vaši občani ne verjamejo v novi zakon, nič ne de, okrajno glavarstvo jih bo uže poučilo. Ako občani niso še toliko napredovali, da ne spoznajo velike vrednosti dobre živinske pasme, naj pa gledajo, da doma vzrede bika, ki naj bodo vsaj takšni, da jih bode mogla komisija potrditi. To jih bode sicer veliko manj stalo, prihranili pa ne bodo nič, ker bo živina toliko manj vredna.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

219.

Damieta.

Moj gospodar mi je omenil še več rečij o tem čudnem možu, kar so mi pozneje tudi drugi potrdili. Surrur je jako podoben Bismarcku, ki kot zavezni kancelar, ministerski načelnik, minister zunanjih zadev in prvosednik Lauenburški sam seboj dopisuje.*) Surrur je najstarejši konzul na svetu, in zelo skop mož, ali kedar je treba, da se postavi na ime svojih vladarjev, takrat

*) Te potopisne črtice so stare že dobrih dvajset let.

pa tudi on zagrabi s periščem. Plačuje ga samo Angleška, zato ima posebno ljubezen do nje, ali kedar moli, takrat mu je pa Izabela najboljše pri srcu, ker je katoliška kakor on. Za Izabela moli po trikrat na dan, za Viktorijo in Viljema pa le po jedenkrat. Službeno sprejema trikrat na leto, in takrat je velika pojedina pri njem. In kako sprejema? Če je na primer god Viktorijin, opravi se v prusko konzulsko opravilo in pohodi angleški sprejemni salon, kjer na sredi na divanu leži velikobritska konzulska opravila. Napravi predpisane poklone in odide. Potem se preobleče s španjolsko konzulsko opravilo in ponovi vizito. Ali to mu še ni dovolj. Popoldne vrne kot angleški konzul pohode svojima kolegama, to je v angleški opravi slovesno pohodi nemški in španjolski salon.

Ko je kralj Viljem Surrura imenoval severo nemški konzulom, zahvalil se mu je tako bombastično, da generalni konzulat v Aleksandriji ni odpravil zahvale v Berlin, vrgel jo je v koš.

„In kako sodi Surrur o Bismarcku?“ vprašal sem gospodarja svojega. „Ali kaj veste?“

„O pač. Ker Bismarck premišljuje in dela na to, da bi Nemško povečal, zato Surrur vsak dan moli za to povišanje, kajti kot severonemški konzul se mora službeno vjemati z željami ministra zunanjih zadev.“ Še marsikaj drugega smešnega sem izvedel pozneje v Egiptu o tem konzulu, ali kdo bi vse zapisal. Velé pa, da je Surrur tudi zelo energičen, in je to že večkrat pokazal Turkom. Bog ne daj, da bi kdo kaj žalege storil njegovim varovancem. Sin njegov je konzul ameriški, in zet je konzul nekje drugej.

V Damietu je mnogo mošej in več kot dvajset visokih minaretov. Ena mošeja je na posebnem glasu kot božji pot. Za velik bakšiš so me spustili notri, se ve da sem moral po vrhu svojih črevljev obuti slamnate, da ni moja neverska noga oskrunila svetega prostora. Mošeja je prostorna, in je bila nekdanj pred kot ne cerkev, v starem času pa morda rimsk ali gršk tempelj, kar priča vsa stavba in notranje stebrovje.

V Damietu je tudi več koptovskih cerkev in jedna pravoslavna. Najlepši pogled po Damietu imaš z južne strani, tudi z Nila se lepo vidi, in je bolj podobna italijanskemu kakor egipetskemu mestu. Hiše so visoke in lepe, posebno lepo je poslopje perzijskega konzula. Na levej strani Nila stojijo vojarne, drugih hiš ni kaj. Pač pa je dosta napolu posutih mošej, in to priča, da je nekdanj kos mesta tudi tu stal. Okolica je zgolj ravnina in rodovita, kar se umeje samo ob sebi. Dosti pridelujejo riže, ki se more meriti z vsako drugo. Na dobrem glasu so tudi datelji, velé, da so uajboljši v dolnjem Egiptu. V novejšem času se ljudje ukvarjajo tudi močno s sadjarstvom in zelenjadarstvom, ker se ti pridelki dobro spečavajo v Port Saidu. Tudi s posušenimi ribami je velika trgovina na Turško in Sirsko.

Štiri dni sem se pomudil v Damietu. Ker prav tisti čas ni šel poštni parnik v Mansuro, najel sem posebno ladjico in se v osemnajstih urah srečno pripeljal v o-

menjeno mesto. Tu bi bil rad videl od znotraj ono mošejo, v kateri kažejo jačo sv. Ljudevika, ali fanatični stanovniki mi niso dovolili. Zato se nisem dalje mudil v mestu, kar koj sem sedel v prvi vlak in se odpeljal.

220.

Malta.

Več potov se prigodi, da mora potnik, ki potuje z Evrope v Tripolsko, ali Tuniško, po več dnij, tudi po več tednov čakati in sedeti na Malti v Sredozemnem morju. Tudi meni se je to prigodilo, in zato hočem podati nekatere drobtine, katere sem mej tem časom na Malti nabral. Ker znam arabski, lahko sem se zgovarjal z domačimi in poizvedal po znamenitostih malteških. Se ve da so me osupli gledali in sami sebi niso verovali, da je res, ko sem jih po domače nagovarjal.

Kako velika je Malta, koliko ima duš in drugo temu tako, to čitaš v vsakej zemljepisnej knjigi. Noben kos sveta menda ni tolikokrat premenil svojih gospodarjev kakor Malta. Homer imenuje Malto Hiperija, Feničani so jej rekli Ogigija, Srki so jej zdeli ime Melita, in s te besede je nastala naša Malta. Ostaline orjaških stavb, katerim so prišli na sled na več mestih, pričajo nam, da so v starodavnem času tu gospodarili. Pelazgi, kakor so jim Grki rekli; za njimi so prišli Feničani. Leta 736 pred Kr. so se polastili otoka Grki; leta 528 pred Kr. pa Kartazani. Leta 242 pred Kr. so morali Kartazani Malto in vse druge otoke prepustiti Rimcem, kateri so jo obdržali do 454. l. po Kr. Za njimi so prihrumeli Vandali in Goti; leta 533 pa je Belizar osvojil Malto. Po propadu latinskega cesarstva so se Arabci in Grki pripali za otok. Leta 1090 se je polastil Malte Roger s svojimi Normanci; leta 1186 pa je z ženitvijo cesarja Henrika VI. s Kostancijo, poslednjo Rogerico, prišla Malta pod krono nemškega cesarstva, no čez 72 let so jo dobili Francozi. Dve leti po sicilijanskem klanju je prišla pod španjolsko krono, in za Karola V. 1530. l. je prišla v posest Johanitom, kateri so bili z Roda za vse čase pregnani. Za Hompeša, poslednjega in 69. velikega mojstra tega reda, prišla je Malta zopet v roke Francozom, leta 1802 pa Angležem, ki jo imajo še danes.

Glavno mesto je Lavalleta. Ustanovil jo je najveljavnejši veliki mojster tega reda 1566. l. in po sebi nazval. Poglavitne znamenitosti v Lavalletu so te le: Utrdba St. Elmo, katero je Lavallete tako brabro branil 1515. l. proti Turkom; palača velikega mojstra, v kateri sedaj stanuje guverner, in je v njej bogata zbirka starega orožja in stare boljne oprave; bogato opravljena cerkev sv. Giovana; knjižnica s starinami s feniške in kartaške dobe; pa novo operno gledališče. Potem so še lepa in razsežna poslopja nekdanjih vitezov, kateri so bili ločeni na osem skupin, in vsaka skupina je imela svoja stanovišča. Najlepša in najveličastnejša so bila poslopja kastiljanekih vitezov. (Dalje prih.)